

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 marca 2018 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił J. S. prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że wnioskodawca nie złożył wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym za pośrednictwem Zakładu na dochody budżetu państwa, a nadto do dnia 1 stycznia 1999 roku nie udowodnił żadnego okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. /decyzja k. 7 plik I akt ZUS/

W dniu 25 kwietnia 2019 roku roku J. S. złożył odwołanie od powyższej decyzji, zarzucając jej:

- obrazę prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.) oraz przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U z 1983 r. Nr 8 poz. 43 ze zm.) poprzez nieprzyznanie prawa do emerytury na skutek nieuwzględnienia:

a) pracy wykonywanej przez ubezpieczonego w szczególnych warunkach w Przedsiębiorstwie (...) w Ł. w okresie od 1 lipca 1976 roku do 30 kwietnia 1991 roku pomimo, iż przez cały okres zatrudnienia w ww. zakładzie pracy wnioskodawca stale pracował w szczególnych warunkach, w rozumieniu przepisów przywołanych powyżej, w pełnym wymiarze czasu pracy;

b) pracy wykonywanej przez ubezpieczonego w szczególnych warunkach w Zakładzie (...) w O. w okresie od 6 maja 1991 roku do 14 lipca 1993 roku pomimo, iż przez cały okres zatrudnienia w ww. zakładzie pracy wnioskodawca stale pracował w szczególnych warunkach, w rozumieniu przepisów przywołanych powyżej, w pełnym wymiarze czasu pracy;

c) okresu służby wojskowej, którą J. S. odbywał w dniach od 25 stycznia 1979 roku do 19 grudnia 1981 roku pomimo, iż w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia z czynnej służby wojskowej ubezpieczony podjął pracę u pracodawcy, u którego był zatrudniony w dniu powołania i wykonywał pracę w warunkach szczególnych, co umożliwia zaliczenie okresu służby wojskowej do stażu pracy w szczególnych warunkach.

- niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a to tego, iż ubezpieczony faktycznie stale, w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach w Przedsiębiorstwie (...) w Ł. w okresie od 1 lipca 1976 roku do 30 kwietnia 1991 roku oraz w Zakładzie (...) w O. w okresie od 6 maja 1991 roku do 14 lipca 1993 roku.

Mając powyższe na uwadze skarżący wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez zaliczenie do stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach wskazanych okresów zatrudnienia i odbywania służby wojskowej.

/odwołanie k. 3 -6/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania. W uzasadnieniu przywołał argumentację podniesioną w zaskarżonej decyzji. /odpowiedź na odwołanie k. 11 – 11v./.

Decyzją z dnia 4 listopada 2019 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. w rozpoznaniu wniosku z dnia 25 października 2019 roku zmienił decyzję z dnia 15 marca 2019 roku jedynie w zakresie uznania przekazania środków na otwarty fundusz emerytalny. Ponownie jednak odmówił J. S. prawa do emerytury. W uzasadnieniu swego stanowiska podniósł, iż ubezpieczony nadal nie udowodnił żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. /decyzja k. 3 plik II akt ZUS/

W dniu 6 grudnia 2019 roku J. S. odwołał się od powyższej decyzji, żądając jej zmiany i przyznania emerytury w wieku wcześniejszym. Skarżący wskazał, iż kolejna decyzja w przedmiocie jego prawa do emerytury nadal nie uwzględnia

jego wniosku o zaliczenie do stażu pracy szczególnych warunkach wykazywanych przez niego okresów zatrudnienia.
/odwołanie k. 3- 4 akt VIII U 12/20/

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 2 stycznia 2020 roku organ rentowy podtrzymał swoje stanowisko ujęte w zaskarżonej decyzji. /odpowiedź na odwołanie k. 7-7 v. akt VIII U 12/20/

Postanowieniem z dnia 3 stycznia 2020 roku Sąd Okręgowy w Łodzi VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 219 k.p.c. połączył sprawę VIII U 12/20 do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą VIII U 1306/19. /postanowienie k. 9 akt VIII U 12/20/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. S. urodził się dnia (...). /bezsporne /

W okresie od dnia od 1 lipca 1976 roku do 30 kwietnia 1991 roku był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Przedsiębiorstwie (...) w Ł., początkowo na stanowisku pomocnika elektromontera, a następnie - od 1 stycznia 1978 na stanowisku elektromontera. /świadczenie pracy k. 4 akt Kapitałowych ZUS, k. 86 -98, dokumentacja osobowa k. 26- w tym umowa o pracę k. 26, k. 53 protokół k. 35, angaż k. 37, zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 7 stycznia 2020 r. 00:03:20 -00:08:53 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:03:03 -00:29:30 /

W okresie tego zatrudnienia - od 25 stycznia 1979 roku do 19 grudnia 1980 roku wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową. /kopia książeczki wojskowej k. 5 akt kapitałowych ZUS, karta powołania k. 48, karta obiegowa zmiany k. 51/

Ubezpieczony w dniu 15 stycznia 1981 roku tj. w ciągu trzydziestu dni od dnia zwolnienia z czynnej służby wojskowej podjął pracę u pracodawcy, u którego był zatrudniony w dniu powołania i nadal wykonywał pracę na niezmiennych warunkach. /karta obiegowa zmiany k. 55 zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 7 stycznia 2020 r. 00:03:20 -00:08:53 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:03:03 -00:29:30 /

Będąc zatrudnionym w Przedsiębiorstwie (...) w Ł. ubezpieczony i był narażony porażenie prądem elektrycznym. /wskazania na skierowaniu na badania k. 32 i k. 56/.

W ramach powierzonych obowiązków wnioskodawca zajmował się stawianiem słupów energetycznych, zakładał linie napowietrzne, kładł kable średniego i wysokiego napięcia w całym województwie (...). Wszystkie te prace były wykonywane dla zakładu energetycznego, w ramach działalności tego zakładu. By postawił słupy trzeba było je porozciągać i odbywało się to tak, że dźwig rozwoził słupy na poszczególne stanowiska, potem wnioskodawca kopał doły pod słupy. Doły kopano na głębokość 2, 20 m. Następnie ubezpieczony, wraz z innymi pracownikami, wstawiał te słupy w ziemię, potem zasypywano je i rozciągano między słupami linię napowietrzną. Wnioskodawca w tym celu wchodził na słupy, żeby ręcznie wrzucić na nie liny. Następnie montowano konstrukcję w uzbrojenie słupów. Wnioskodawca zajmował się też rozkładaniem kabli w ziemi. W tym celu robiono ręczne wykopy. Kabel średniego napięcia był kładziony na głębokości. 1,20 m, niskiego - na głębokości 1 m. Zdecydowanie więcej było kabli napowietrznych do położenia. Pracowano przeważnie w 6 - osobowych brygadach. Pracę tę wnioskodawca wykonywał przez cały rok. Nie było żadnej koparki do wykopów. To była praca na zewnątrz, na powietrzu. /zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 7 stycznia 2020 r. 00:03:20 -00:08:53 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:03:03 -00:29:30, zeznania świadka L. D. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:31:28 -00:51:43, zeznania świadka P. K. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:51:43 -01:12:28, zeznania świadka A. S. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 01:12:28 -01:28:10 /

J. S. nie pracował pod napięciem. Budował dopiero linię. Napięcie było włączane dopiero po odbiorze linii, czyli po zakończeniu pracy przez wnioskodawcę. /zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 7 stycznia 2020 r. 00:03:20 -00:08:53 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:03:03 -00:29:30, zeznania świadka L. D. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:31:28 -00:51:43 zeznania świadka P. K. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:51:43 -01:12:28 /

Wnioskodawca korzystał z posiłków regeneracyjnych, ale nie przez cały okres zatrudnienia. /zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 7 stycznia 2020 r. 00:03:20 -00:08:53 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:03:03 -00:29:30, zeznania świadka L. D. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:31:28 -00:51:43 zeznania świadka P. K. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:51:43 -01:12:28 /

Pracował po 8 godzin dziennie, a czasami dłużej - w nadgodzinach. Nie wykonywał żadnych czynności w zakładzie (budynku). /zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 7 stycznia 2020 r. 00:03:20 -00:08:53 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:03:03 -00:29:30 zeznania świadka L. D. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:31:28 -00:51:43, zeznania świadka P. K. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:51:43 -01:12:28 /

Początkowo po ukończeniu nauki wnioskodawca był pomocnikiem elektromontera. Jako pomocnik wykonywał te same prace, czyli prace elektromontera. Pomocnik elektromontera pracował od początku na wysokości. Był pomocnikiem do czasu nabycia uprawnień elektromontera, czyli elektrycznych. Pomocnik mógł pracować wszędzie. Elektromonter różnił się od pomocnika tym, że miał uprawnienia, a zakres prac był ten sam. /zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 7 stycznia 2020 r. 00:03:20 -00:08:53 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:03:03 -00:29:30, zeznania świadka L. D. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:31:28 -00:51:43 /

Dodatkowo w okresie wskazanego zatrudnienia od 1 września 1988 roku wnioskodawcy powierzono obowiązki instruktora – brygadzysty w zakresie praktyk uczniowskich. Wnioskodawca miał do szkolenia 3 uczniów (...) Szkoły Budowlanej w K.. W czasie szkolenia wykonywał jednak normalną pracę. Uczniowie tylko przyglądali się pracy, uczyli się przez jej obserwowanie. Wykonywali jedynie drobne prace. Kopali też doły pod słupy, ale nie głębiej niż na 30 cm. Uczniowie nie pracowali na wysokości, podawali tylko wnioskodawcy na linie narzędzia, jak ten był na słupie. W związku ze szkoleniem uczniów ubezpieczony nie miał żadnych obowiązków administracyjnych, wystawiał tylko oceny i uzupełniał dziennik. Czynności te wnioskodawca wykonywał w domu. /zakres obowiązków k. 69-71, zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 7 stycznia 2020 r. 00:03:20 -00:08:53 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:03:03 -00:29:30 zeznania świadka L. D. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:31:28 -00:51:43 zeznania świadka P. K. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:51:43 -01:12:28 zeznania świadka A. S. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 01:12:28 -01:28:10 /

Od 2 stycznia 1989 r. wnioskodawca w ramach umowy o pracę prowadził nadto pakamerę i magazynek – był też brygadzystą. Wówczas do zakresu obowiązków doszła mu kontrola nad ludźmi, rozporządzanie pracą i decydowanie kto co ma robić. W tym czasie wnioskodawca wykonywał pracę tak samo jak podlegli mu pracownicy. Odpowiadał też za magazyn (blaszak), skąd wydawał podległym mu pracownikom narzędzia. Wnioskodawca rozdawał je na początku dnia pracy, a zbierał pod koniec. Zajmowało mu to w sumie 10 -15 minut dziennie. /umowa k. 75, k. 82, zakres obowiązków k. 76-77, zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 7 stycznia 2020 r. 00:03:20 -00:08:53 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:03:03 -00:29:30 zeznania świadka L. D. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:31:28 -00:51:43 zeznania świadka A. S. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 01:12:28 -01:28:10 /

Po zakończeniu zatrudnienia wnioskodawca otrzymał informację, by odebrać świadectwo pracy w warunkach szczególnych za okres zatrudnienia we wskazanym zakładzie, ale był młody i nie wiedział, że to będzie mu kiedykolwiek

potrzebne, więc tego nie zrobił. Potem zakład został zlikwidowany. Niektóre osoby zatrudnione z wnioskodawcą otrzymały świadectwo pracy w szczególnych warunkach. Współpracownicy wnioskodawcy L. D., P. K. mają przyznaną emeryturę w wieku wcześniejszym w związku pracą w szczególnych warunkach. /akta rentowe L. D. koperta k. 111, akta rentowe P. K. koperta k. 113 zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 7 stycznia 2020 r. 00:03:20 -00:08:53 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:03:03 -00:29:30 zeznania świadka L. D. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:31:28 -00:51:43, zeznania świadka P. K. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:51:43 -01:12:28 zeznania świadka A. S. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 01:12:28 -01:28:10 /

W okresie od 6 maja 1991 roku do 14 lipca 1993 roku J. S. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy Zakładzie (...) w O., przy czym do dnia 30 czerwca 1992 r. na stanowisku brygadzysty – elektromontera, a następnie (do końca okresu zatrudnienia) na stanowisku elektromontera. /świadectwo pracy k. 6 akt kapitałowych ZUS, zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 7 stycznia 2020 r. 00:03:20 -00:08:53 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:03:03 -00:29:30 zeznania świadka A. S. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 01:12:28 -01:28:10 /

Był to zakład elektroinstalacyjny. /zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 7 stycznia 2020 r. 00:03:20 -00:08:53 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:03:03 -00:29:30 /

W okresie tego zatrudnienia J. S. wykonywał dokładnie te same prace co w Przedsiębiorstwie (...) w Ł., tj. zajmował się instalacją linii napowietrznych. Na początku wnioskodawca był brygadzystą i prowadził budowę w K., a później był szeregowym pracownikiem. Pracował w brygadzie 6 - osobowej. Będąc brygadzystą wykonywał te same prace co podlegli mu pracownicy. Nie wykonywał wówczas żadnej pracy administracyjnej. Wykorzystywał do pracy plany. Wnioskodawca nie tworzył żadnej dokumentacji w trakcie pracy. /zeznania wnioskodawcy protokół z rozprawy z dnia 7 stycznia 2020 r. 00:03:20 -00:08:53 w związku z informacyjnymi wyjaśnieniami protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 00:03:03 -00:29:30, zeznania świadka A. S. protokół z rozprawy z dnia 22 października 2019 r. 01:12:28 -01:28:10 /

Wnioskodawca był członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego. /bezsporne/

W dniu 25 lutego 2019 r. roku ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę. /wniosek k. 1 -6 plik I akt ZUS /

W dniu 25 października 2019 r. J. S. złożył oświadczenie o wyrażeniu zgody na przekazanie środków zgromadzonych w OFE na dochody budżetu państwa. /oświadczenie k. 2 plik II akt ZUS/

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał na podstawie dokumentów zawartych w aktach organu rentowego i załączonych do akt sprawy oraz na podstawie zeznań świadków i przesłuchania odwołującego. Dowody z osobowych źródeł dowodowych Sąd ocenił jako wiarygodne, gdyż były spójne, a nadto korespondowały ze złożonymi w sprawie dokumentami. Organ rentowy nie zgłosił wniosków dowodowych mających na celu wykazać okoliczności przeciwne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego i poczynionych na jego podstawie ustaleń faktycznych, odwołania J. S. zasługują na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. z 2020 r., poz. 53) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura, po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat- dla kobiet i 65 lat- dla mężczyzn oraz

2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Zgodnie zaś z brzmieniem art.184.ust. 2 wskazanej ustawy emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Stosownie do art. 32 ust. 1 powołanej ustawy, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku, będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1.

Ustęp 2 tego przepisu stanowi natomiast, że dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Ustęp 4 cytowanego przepisu stanowi z kolei, że wiek emerytalny, o którym mowa w ustępie 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ustępie 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych.

Przywołane przepisy dotychczasowe to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz.43 z późn zm.).

W myśl § 2 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ustęp 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

W § 3 rozporządzenia ustawodawca wskazał, że za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany „wymaganym okresem zatrudnienia” uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia.

Z kolei § 4 tego rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ostatecznie udowodnienie przez wnioskodawcę wymaganego okresu - 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy uznał, iż wnioskodawca za pomocą stosownych dokumentów nie wykazał żadnego okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest - w myśl § 2 ust. 2 - świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawione według określonego wzoru lub świadectwo pracy, w którym zakład pracy stwierdza charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach. Regulacja § 2, statuująca ograniczenia dowodowe i obowiązująca w postępowaniu przed organem rentowym, nie ma zastosowania w postępowaniu odwoławczym przed sądem pracy

i ubezpieczeń społecznych. W konsekwencji okoliczność i okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach sąd uprawniony jest ustalać także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy, w tym nawet zeznaniami świadków (uchwała Sądu Najwyższego z 27 maja 1985 roku, III UZP 5/85, Lex 14635, uchwała Sądu Najwyższego z 10 marca 1984 roku III UZP 6/84, Lex 14625; wyrok Sądu Najwyższego z 30 marca 2000 r. II UKN 446/99, Lex 48778). W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyłączone jest, stosownie do treści art. 473 §1 k.p.c., zastosowanie przepisów ograniczających dopuszczalność dowodów ze świadków i przesłuchania stron (art. 246 i 247 k.p.c.). W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych dopuszczalne jest wykazywanie wszelkimi dowodami okoliczności, od których zależą uprawnienia do świadczeń, z ubezpieczenia społecznego, także gdy z dokumentów wynika co innego.

Należy również wskazać, że świadectwo pracy w warunkach szczególnych wydane pracownikowi przez pracodawcę z zachowaniem warunków przewidzianych normą § 2 ww. rozporządzenia stanowi domniemanie i podstawę do przyjęcia, iż okres pracy w nim podany jest okresem pracy w warunkach szczególnych. Samo jednakże posiadanie świadectwa pracy potwierdzającego wykonywanie zatrudnienia w warunkach szczególnych organu rentowego nie wiąże i nie przesądza automatycznie o przyznaniu świadczenia emerytalnego na podstawie art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach w postępowaniu sądowym traktuje się jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki może być więc weryfikowany pod kątem prawdziwości wskazanych w nim faktów (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 4 listopada 2008 roku sygn. III AUa 3113/08, Lex nr 552003; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 30 listopada 2006 roku sygn. III AUa 466/06, opubl: Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach rok 2007, Nr 3, poz. 8; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 24 września 2008 roku sygn. III AUa 795/08, opubl: Orzecznictwo Sądów Apelacji B. rok 2008, Nr 4, str. 60). Sąd nie jest, zatem, w żaden sposób, związany oceną charakteru zatrudnienia pracownika, dokonaną przez pracodawcę, w wystawionym, pracownikowi, świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Ma ono służyć jedynie celom dowodowym. Dokument ten podlega, co do swojej wiarygodności i mocy dowodowej, takiej samej ocenie, jak każdy inny dowód (art. 233 § 1 k.p.c.) – vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2009 r., sygn. I UK 316/08, LEX nr 707858, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2011r., sygn. akt III UK 213/10, LEX nr 950436). Oczywiście brak odpowiedniego świadectwa pracy jest uchybieniem formalnym, jednak Sąd bada rzeczywisty stan sprawy. Jeżeli, pracownik nie otrzymał odpowiedniego dokumentu, poświadczającego jego pracę w szczególnych warunkach, może okoliczność tę udowodniać przed Sądem, wykorzystując do tego przewidziane w kodeksie postępowania cywilnego środki dowodowe.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na okoliczność pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w szczególnych warunkach dopuścił zarówno dowody z dokumentów, z zeznań świadków jak i przesłuchania wnioskodawcy.

Podkreślić także należy, iż istotnym jest, jakie prace faktycznie, w toku swojego zatrudnienia wykonywał skarżący, oraz czy prace te są wymienione w cytowanym wyżej rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 roku, gdyż właśnie to rozporządzenie jest aktem prawnym, w oparciu o który należy orzekać, czy dana praca była pracą w warunkach szczególnych. Sama natomiast nazwa stanowiska nie może dyskwalifikować faktycznie wykonywanych prac w spornym okresie zatrudnienia. Podkreślić należy, iż ustawodawca w obecnie obowiązujących przepisach celowo odszedł od szczegółowego określania stanowisk pracy, skupiając się na zakresach obowiązków, bowiem nazwy stanowisk pracy mogły być bardzo różne w zależności od zakładu pracy. Ponadto ustalano je często na długo przed wejściem w życie przepisów określających pracę w warunkach szczególnych. Z tej przyczyny Sąd ma nie tylko prawo, ale i obowiązek ustalać rzeczywisty zakres obowiązków, bez względu na nazwę stanowiska.

Tym samym praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent dla pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2011 r. I UK 393/10).

Pełne zatrudnienie w warunkach szczególnych pojmowane jest jako bezwzględna cecha tego zatrudnienia jako uprawniającego do świadczeń z ubezpieczenia emerytalnego. Możliwe jest przy tym łączenie w przebiegu dniówki prac o różnym charakterze polegające na wykonywaniu nie jednego, lecz kilku rodzajów prac w szczególnych warunkach, wymienionych w wykazie. W takim wypadku do czasu pracy w warunkach szczególnych zlicza się czas równoległe wykonywanych czynności tylko wtedy, gdy różne prace wszystkie łącznie lub każda z osobna odpowiadają pracom w szczególnych warunkach i wszystkie razem wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. (tak SA w Łodzi w wyroku z dnia z dnia 2 czerwca 2016 r., III AUa 1687/15, LEX nr 2062050)

Przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, nie jest natomiast dopuszczalne zaliczanie innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika w stopniu powodującym wcześniejszą utratę zdolności do zatrudnienia i nie zostały wymienione w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 10 kwietnia 2014 r., II UK 395/13, Lex Nr 1455235).

Analiza treści wykazu A do powołanego rozporządzenia z dnia 7 lipca 1987 r. wskazuje, że wymienione w Dziale II. - w energetyce - prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych.

Ponadto w świetle załącznika Nr 1 do zarządzenia Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. (Dz. Urz. z 1983 r. nr 3 poz. 6-8) prace wymienione w wykazie A, dziale II w energetyce poz. 1 - prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych oraz prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej oraz prace przy montażu remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych pkt 4 - elektromonter instalacji i urządzeń elektroenergetycznych, pkt 6 - elektromonter linii kablowych i pkt 7 - elektromonter linii napowietrznych niskich, średnich i wysokich napięć, są pracami w takich warunkach. Do prac tego rodzaju zaliczyć należy również prace wymienione w pkt 24 działu XIV (prace różne) kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Także wspomniany załącznik do zarządzenia nr 9 zalicza w wykazie A w dziale XIV (prace różne) poz 24 pkt 1 kontrola kooperacyjna kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko techniczny na wydziałach i oddziałach w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie stanowiska pracy na których prace wykonywane są stale i bezpośrednio przy stanowisku wymienionym w wykazie.

Zdaniem Sądu Okręgowego, przeprowadzone postępowanie dowodowe daje jednoznaczne podstawy do przyjęcia, iż cały sporny okres zatrudnienia wnioskodawcy w Przedsiębiorstwie (...) w Ł. oraz w Zakładzie (...) w O., stanowi okres pracy w szczególnych warunkach. Wnioskodawca będąc zatrudnionym zarówno na stanowisku pomocnika elektromontera, elektromontera i elektromontera – brygadzysty stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych wymienione w Dziale II. De facto bowiem, co wykazano procesie, wykonywał prace elektromontera instalacji i urządzeń elektroenergetycznych, elektromontera linii kablowych i elektromontera linii napowietrznych niskich, średnich i wysokich napięć. Prace te wykonywał naprzemiennie w pełnym wymiarze czasu pracy, przy czym dominującym było zatrudnienie w charakterze elektromontera linii napowietrznych średnich i wysokich napięć. Ubezpieczony wykonywał te prace na wysokościach (na słupach) - przy ich stawianiu, rozwijaniu linek, naciąganiu ich, montowaniu konstrukcji w uzbrojenie słupów. Kopał także doły pod słupy ręcznie oraz rowy na kable niskiego i średniego napięcia, a nadto dokonywał montażu kabli i linek. Za takim przyjęciem przemawiają zeznania słuchanych w sprawie świadków, którzy pracowali wraz z ubezpieczonym. Wyżej wymienieni zgodnie potwierdzili, iż wnioskodawca wykonywał te obowiązki w pełnym wymiarze czasu pracy.

Okoliczność, iż wnioskodawca jako brygadzysta i instruktor – brygadzysta w zakresie praktyk uczniowskich dokonywał czynności nadzorujących, koordynujących i organizacyjnych pozostaje bez wpływu na wynik rozstrzygnięcia.

Określonymi w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia czynnościami ogólnie pojętej kontroli oraz dozoru inżynieryjno-technicznego na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, są bowiem te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim dozorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Jeśli zatem czynności te wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanym z określoną w pkt 24 działu XIV wykazu A rozporządzenia kontrolą lub dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu, niezależnie od tego ile czasu pracownik poświęca na bezpośredni dozór pracowników, a ile na inne czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego integralną część, takie jak sporządzanie związanej z nim dokumentacji. (por. wyrok Sąd Najwyższego z dnia 6 grudnia 2007 roku III UK 66/07; LEX nr 483283).

Z ustaleń Sądu dokonanych w przedmiotowej sprawie wynika, iż wnioskodawca w spornym okresie zatrudnienia przede wszystkim zajmował się wykonywaniem prac elektromontera, zaś czynności w zakresie dozoru, koordynacji i organizacji stanowiły margines jego prac. Wnioskodawca rozdzielał pracę, czuwał nad wydawaniem i zdawaniem narzędzi, koordynował prace uczniów, lecz przede wszystkim wykonywał bieżące prace przy układaniu instalacji, urządzeń elektroenergetycznych, linii kablowych i linii napowietrznych. Ponadto czynności w zakresie dozoru były bezwzględnie wykonywane stale przy wykonywaniu prac wymienionych. Wnioskodawca nie wykonywał żadnych czynności kadrowych i administracyjnych, a czynności nadzorcze sprowadzały się do bieżącego kierowania pracą podległej mu brygady czy pracą uczniów i odbywały się bezpośrednio przy pracach montażowych.

Uznać zatem należy, że ubezpieczony udowodnił zarówno zeznaniami świadków, jak i przedłożonymi dokumentami, iż będąc zatrudnionym w Przedsiębiorstwie (...) w Ł. oraz w Zakładzie (...) w O., wykonywał prace wymienione w wykazie A, dziale II w energetyce - prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych, oraz w pkt 1 poz. 24 działu XIV prace różne – kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno – techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, to jest pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Wskazać również należy, że Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Najwyższego, że okres zasadniczej służby wojskowej, odbytej w czasie trwania stosunku pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zalicza się do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2015 roku, poz. 748 ze zm.), jeżeli pracownik w ustawowym terminie 30 dni zgłosił swój powrót do tego zatrudnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2006 r., sygn. akt III UK 5/06, OSNP 2007/7 – 8/ M.P.Pr. (...)).

Stanowisko takie znalazło potwierdzenie również w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 roku w sprawie II UZP 6/13, zgodnie z którą czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 roku) zalicza się na warunkach wynikających z tego przepisu – do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w zw. z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Biul. SN 2013/10/24, M.P.Pr. (...)-101, zob. też. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2013 roku, II UK 217/13, LEX nr 1408683)/

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie wnioskodawca w sposób niewątpliwy wykazał więc przed Sądem, że przepracował ponad 15 lat w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Za okres taki bowiem uznać należy okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w Ł. od 1 lipca 1976 roku do 24 stycznia 1979 roku i od 15 stycznia 1981 roku do

30 kwietnia 1991 roku (z uwzględnieniem odbytej służby wojskowej) oraz okres zatrudnienia w Zakładzie (...) w O. - od 6 maja 1991 roku do 14 lipca 1993 roku. Wnioskodawca spełnia także wszystkie pozostałe wymagane przepisami prawa przesłanki, zarówno w zakresie ogólnego stażu pracy co bezsporne oraz wieku, który osiągnął w dniu 24 lutego 2019 roku.

W myśl art. 100 ust. 1 cytowanej ustawy o emeryturach i rentach z FUS prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa.

Na mocy art. 129 ust. 1 tej ustawy świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Z tych wszystkich względów Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia 24 lutego 2018 roku.

Stosownie do wyniku postępowania na podstawie przepisu art. 98 k.p.c. Sąd obciążył organ rentowy obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego poniesionych przez pełnomocnika wnioskodawcy. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika Sąd ustalił w oparciu o § 9 ust 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1800 ze zm.) mając na uwadze fakt połączenia dwóch spraw.

J.L.